

LIITE 1. TOIMEENPANON TUEN TOIMENPITEET

Toimintakulttuurin muutoksen kehittämissisältöjä (lapsivaikutusten arviointia, lapsibudjetointia ja lapsiystävällistä hallintoa) on edistetty myös sellaisissa maakunnissa, jotka eivät ole valinneet toimintakulttuurin muutosta kehittämiskohteekseen. THL:n projektipäällikön antaman tuen muodot maakunnissa ovat vaihdelleet maakuntien tarpeiden mukaan. Osa maakunnista on esimerkiksi ollut mukana UNICEFin kanssa yhteistyössä toteuttamassa Lapsiystävällistä maakunta –pilottihanketta, joka on vähentänyt THL:n toimeenpanon tuen tarvetta tai maakunnassa on muutoin ollut riittävästi asiantuntemusta ja resursseja viedä kehittämissisältöjä eteenpäin ilman, että maakuntaan jalkautuvaa tukea on tarvittu.

Seuraavassa taulukossa on esitetty kaikki tilaisuudet (koulutukset, seminaarit, työpajat, pilottitapaamiset), joissa THL:n projektipäällikkö Kati Honkanen on ollut mukana niin suunnittelussa kuin toteutuksessa. Näiden lisäksi on ollut lukuisia suunnittelutapaamisia ja -keskusteluja etäyhteyksin. Listauksessa ei näy oululaisten asiantuntijoiden muille maakunnille antamaa konsultaatiotukea lapsibudjetoinnin teemassa. Tätä konsultaatiota on osin rahoitettu THL:n toimeenpanon tukena.

MAAKUNTA	TILAIUUS JA AJANKOHTA
Toimintakulttuurin muutoksen kehittämiskohteekseen valinneet maakunnat	
Valtakunnalliset tilaisuudet	Lapsiystävällinen kunta ja maakunta –oppimisverkosto, THL, 6.2.2017 Lapsiystävällinen kunta ja maakunta –oppimisverkosto, THL, 13.3.2017 Lapsiystävällinen kunta ja maakunta –oppimisverkosto, THL, 4.4.2017 Toimintakulttuurin muutoksen yhteyshenkilöiden yhteinen työpäivä, THL, 25.8.2017 LAPE Pre-konferenssi: Kohti lapsiystävällistä kuntaa ja maakuntaa - Kuuntele ja opi lapsilta ja nuorilta, Helsinki, 20.9.2017 Toimintakulttuurin muutoksen yhteyshenkilöiden yhteinen työpäivä, THL, 6.11.2017 Toimintakulttuurin muutoksen yhteyshenkilöiden yhteinen työpäivä, THL, 23.1.2018 Lapsiystävällisen maakunnan ohjeistuksen julkistustilaisuus (yhteistyössä Unicefin kanssa), Helsinki, 24.1.2018 Toimintakulttuurin muutoksen yhteyshenkilöiden yhteinen työpäivä, THL, 27.3.2018 Pyöreän pöydän tilaisuus lapsibudjetoinnista, Helsinki, 31.5.2018 Toimintakulttuurin muutoksen yhteyshenkilöiden yhteinen työpäivä, THL, 5.6.2018 Perhekeskuksen lapsivaikutusten arviointi –työpaja, Tampere, 19.6.2018 Toimintakulttuurin muutoksen yhteyshenkilöiden yhteinen työpäivä, THL, 3.9.2018 Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen lähestymistapoja ja metodologiaa –seminaari tutkijoille ja lapsi- ja perhepalvelujen kehittäjille, Helsinki, 2.11.2018 + Valtakunnallisten LAPE-päivien yhteydessä toteutetut työpajat 5.-6.2.2017, 29.-30.5.2017, 21.-22.9.2017, 22.-23.11.2017, 23.-24.4.2018, 30.-31.8.2018, 8.-9.10.2018 sekä hankejohdon päivien toimintakulttuurin muutoksen asiat, mm. Oulu 15.-16.2.2018
Etelä-Karjala	Projektipäällikkö ei ole osallistunut maakunnan tilaisuuksiin
Etelä-Pohjanmaa	Yhdessä eteenpäin! Monialainen toimintakulttuurin muutos –seminaari ja työpajat lasten ja perheiden parissa toimiville, Seinäjoki, 25.4.2017 Toimintakulttuurin ”tomutus” – kohti uudistuvia lasten ja perheiden palveluja kunnissa ja maakunnassa, Etelä-Pohjanmaan LAPE –seminaari (luottamushenkilöille, viranhaltijoille sekä kaikille lasten ja perheiden parissa toimiville tahoille), Seinäjoki, 9.2.2018 Etelä-Pohjanmaan LAVA-koulutussarja, Ilmajoki 24.9.2018, Teuva 26.9.2018 ja 10.10.2018, Kauhava 11.10.2018 sekä Lapua 26.10.2018
Kanta-Häme	LAVA-verkostotapaaminen (Kanta-Häme, Päijät-Häme ja Pirkanmaa) Hämeenlinna, 15.8.2017

	LAVA-verkostotapaaminen (Kanta-Häme, Päijät-Häme ja Pirkanmaa) Hämeenlinna, 12.12.2017 LAVA-työpaja 3.10.2018
Keski-Pohjanmaa	LAVA-pilotointien arviointia ja maakunnallisen LAVA-mallin suunnittelua ja Lapsiystävällisen maakunta ohjeistuksen työstämistä, Kokkola, 4.5.2018 Lisäksi Keski-Pohjanmaan on mukana selvityksessä ”Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi - Tarkastelussa lapsivaikutusten arviointi kuntapäätöksissä ja esimerkkejä lapsivaikutusten arvioinneista”
Keski-Suomi	Keski-Suomen LAPEn kanssa on tehty tiiviissä yhteistyössä selvitys ”Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi - Tarkastelussa lapsivaikutusten arviointi kuntapäätöksissä ja esimerkkejä lapsivaikutusten arvioinneista”
Pirkanmaa	Lapsivaikutusten arviointi –työpaja (Pirkanmaan ja Kanta-Hämeen luottamushenkilöt, johtavat viranhaltijat ja lasten parissa työskentelevät), Tampere, 12.9.2017 (2 toteutusta) LAVA-verkostotapaaminen (Kanta-Häme, Päijät-Häme ja Pirkanmaa) Tampere, 4.10.2017 LAVA-verkostotapaaminen (Kanta-Häme, Päijät-Häme ja Pirkanmaa) Tampere, 30.11.2017 LAVA-pilotointien suunnittelupalaveri, Nokia, 31.1.2018 LAVA-pilotointien suunnittelupalaveri, Tampere, 26.4.2018 LAVA-pilotointitapaaminen, Tampere, 4.9.2018 Lasten ja nuorten palveluiden verkostotapaamisessa LAVA, Nokia, 15.11.2018
Pohjois-Pohjanmaa	Pohjois-Pohjanmaan LAPEn kanssa on tehty tiiviissä yhteistyössä työpaperi ”Lapsibudjetoinnin ohjeistus”. Lapsiystävällisen kunnan rakennuspalikat –seminaari ja LAVA-työpaja Oulunkaaren, Koillismaan ja Oulun ympäristökuntien johdolle, Pikku-Syöte, 16.-17.8.2018. Lapsibudjetoinnin työpaja, Oulu, 17.9.2018
Päijät-Häme	Sosiaalityön päivät, Lahti, 21.3.2017 Lapsiystävällisen maakunnan pilotin aloituskokous, Lahti, 15.9.2017 LAVA-kiihdyttämö, Lahti, 10.4.2018
Satakunta	Lapsivaikutusten arviointi -työpaja, Huittinen, 7.9.2017 LAVA-Pilottivalmennus/koulutus, Huittinen, 3.11.2017 Pilotoinnin tuki ja prosessikuvaaminen, Huittinen, 24.11.2017 Kuntalaisten kuulemistilaisuus: LAVA-pilotointi, Huittinen 30.11.2017 Kohti lapsiystävällistä Satakuntaa – lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä –tilaisuus, Pori, 30.5.2018 Kohti lapsiystävällistä Satakuntaa - Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä – työpajatyöskentely, Pori, 19.9.2018
Uusimaa	Lape Lohja – startti, Lohja, 17.5.2017 Lapsiystävällisen maakunnan pilotin aloituskokous, Lohja, 18.9.2017 Hyvinvoinnin indikaattorit –työpaja, Tuusula, 9.4.2018 Hyvinvoinnin indikaattorit –työpaja, Karjaa, 16.4.2018 Lapsiystävällinen maakunta, maakuntavalmistelujohdon tapaaminen, Helsinki, 12.6.2018
Varsinais-Suomi	Päiväkoti ja koulu hyvinvointiympäristönä -seminaari, Raisio, 24.5.2018
Muut maakunnat	
Etelä-Savo	Lapsivaikutusten arvioinnilla parempaa toimintaa ja päätöksentekoa, Mikkeli, 16.11.2017 LAVA-pilotointien suunnittelukokous, etänä, 8.2.2018 Perhekeskusverkoston kehittämispäivä (perhekeskuskehittäjät, johtavat viranhaltijat) Pieksämäki, 21.8.2018
Kainuu	Lapsen oikeudet ja lapsivaikutusten arviointi -seminaari ja työpajat, Kajaani, 14.3.2018
Kymenlaakso	Lapsiystävällinen Kymenlaakso –seminaari (erityisesti luottamushenkilöille, johtaville viranhaltijoille), Kouvola, 28.8.2018
Lappi	Lapsiystävällinen kunta –seminaari, Rovaniemi, 27.2.2018

Pohjanmaa	Lapsen oikeudet ja lapsivaikutusten arviointi – seminaari, Vaasa, 8.2.2018
Pohjois-Karjala	Lapsivaikutusten arvioinnilla parempaa toimintaa ja päätöksentekoa, Joensuu, 29.11.2017
Pohjois-Savo	Lapsivaikutusten arvioinnilla parempaa toimintaa ja päätöksentekoa, Kuopio 20.11.2017

Seuraavassa taulukossa esitetään toimeenpanon tukena tuotetut julkaisut:

Julkaisu & julkaisufoorumi	Sisältökuvaus
Ohjeistukset ja selvitykset	
<p>Lapsivaikutusten arviointi (LAVA)</p> <p>Honkanen, Kati & Savola, Suvi</p> <p>THL Julkari http://www.julkari.fi/handle/10024/136377</p>	<p>LAVAssa arvioidaan päätösten ja toiminnan vaikutuksia lapsiin ja lasten oikeuksien toteutumiseen. LAVA on osa ennakkovaikutusten ja ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia. Ohjeistus on suunnattu kuntien ja maakuntien päätösvalmistelijoille ja päätöksentekijöille. Lisäksi ohjeistusta voivat soveltaa kaikki lasten parissa työskentelevät arvioidessaan toimintansa lapsiin kohdistuvia vaikutuksia. Ohjeistus sisältää myös esimerkkikuvauksen toteutetusta lapsivaikutusten arvioinnista.</p>
<p>Kohti lapsiystävällistä maakuntaa</p> <p>Custódio, Ira</p> <p>UNICEFin nettijulkaisut huoneentauluversio https://stm.fi/documents/1271139/1953486/Kohti_lapsiystavallista_maakuntaa_ohjeistus.pdf/9acbf2b2-95f2-48cc-a97c-d4b914c791b2/Kohti_lapsiystavallista_maakuntaa_ohjeistus.pdf.pdf</p> <p>laajempi ohjeistus https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/Vaikuttaminen/Kohti+lapsiyst%C3%A4v%C3%A4llist%C3%A4+maakuntaa+ohjeistus.pdf</p>	<p>Ohjeistus on tarkoitettu maakunnille, jotka vastaavat jatkossa sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä. Ohjeistukseen on koottu hallinnon ja päätöksenteon toimintatapoja, joiden avulla tulevat maakunnat voivat omassa toiminnassaan varmistaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumisen – ja lasten hyvän elämän.</p> <p>Ohjeistus soveltuu pohjamateriaaliksi esimerkiksi LAPE-akatemioiden toiminnassa ja maakuntastrategian valmistelussa. Ohjeistusta voi hyödyntää myös luottamushenkilöille ja valmisteleville viranhaltijoille järjestettävien koulutusten suunnittelussa ja toteutuksessa.</p> <p>Suomen UNICEF on laatinut ohjeistuksen osana Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan (LAPE) kuulunutta Lapsiystävällinen maakunta -pilottihanketta (1.9.2017–30.6.2018). Pilottihankkeessa olivat mukana Etelä-Karjalan, Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Päijät-Hämeen, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakunnat.</p>
<p>Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi - Tarkastelussa lapsivaikutusten arviointi kuntapäätöksissä ja esimerkkejä lapsivaikutusten arvioinneista</p> <p>Ruuska, Tupu & Itkonen-Ratilainen Mari & Harju-Kivinen Raija & Honkanen Kati</p> <p>http://www.julkari.fi/handle/10024/136961</p>	<p>Selvityksessä tarkastellaan, minkälainen tilanne suomalaisissa kunnissa on lapsivaikutusten arvioinnin suhteen. Selvitys koostuu kahdesta osasta. Ensimmäinen osa luo katsauksen kuuden eri Keski-Suomen ja Keski-Pohjanmaan kunnan päätöksentekoon ja vastaa ensisijaisesti seuraavaan kysymykseen: miten lapsivaikutusten arviointien tekeminen näkyy kuntien päätöksentekoasiakirjoissa? Selvityksessä paneudutaan myös lapsivaikutusten arvioinnin käsitteeseen ja tilanteeseen laajemmin yhteiskunnan eri sektoreilla sekä siihen, miten lapset ylipäätään näkyvät kuntien päätöksenteossa.</p> <p>Toisessa osassa esitellään esimerkkejä Suomessa toteutetuista lapsivaikutusten arvioinneista eri hallinnonaloilta sisältäen niin sivistys-, sosiaali- ja terveys kuin teknisen ja ympäristötoimenkin. Esimerkkien kautta konkretisoituu, minkälaisissa tilanteissa</p>

	<p>lapsivaikutusten arviointia tulisi tehdä ja millä tavoin arviointeja on toteutettu. Esimerkkien tavoitteena on siten madaltaa kynnystä lapsivaikutusten arviointien tekemiseen lapsia koskeissa päätöksissä ja toiminnassa.</p> <p>Selvitys on toteutettu osana Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman (LAPE) lapsen oikeuksia edistävän toimintakulttuurin kokonaisuutta yhteistyössä Keski-Suomen LAPE:n kanssa.</p>
Lapsibudjetoinnin tekninen ohjeistus (TYÖPAPERI tulossa)	TULOSSA
Ahokas, Jussi & Honkanen, Kati	
Lehti- ja blogikirjoituksia	
Julkaisu	Julkaisufoorumi
<i>Päätösten vaikutukset lapsiin on arvioitava, jotta eriarvo vähenisi</i>	THL-blogi https://blogi.thl.fi/maatosten-vaikutukset-lapsiin-on-arvioitava-jotta-eriarvo-vahenisi/
Honkanen, Kati	
<i>Epävarmuutta vai pärjäämistä?</i>	Lapsinäkökulma-blogi https://lapsinakokulma.wordpress.com/2017/03/23/epavarmuutta-vai-parjaamista/
Honkanen, Kati	
<i>Lapsivaikutuksia arvioimassa</i>	Lapsinäkökulma-blogi https://lapsinakokulma.wordpress.com/2017/10/05/lapsivaikutuksia-arvioimassa/
Honkanen, Kati	
<i>Lapsi kasvaa yhteisön jäsenenä</i>	Etelä-Saimaa 31.7.2018 Etelä-Suomen Sanomat 18.5.2018 Forssan Lehti Ilkka 1.6.2018 Itä-Savo 17.5.2018 Kymen Sanomat 19.5.2018 Lapin Kansa 17.5.2018 Länsi-Suomi 15.5.2018 Maaseudun Tulevaisuus 21.5.2018 Pohjalainen 9.6.2018 Salon Seudun Sanomat 27.5.2018 Satakunnan Kansa (toukokuun loppu 2018) Turun Sanomat 28.5.2018
Honkanen, Kati & Iivonen, Esa & Pollari, Kirsi	
<i>”Opettaja ei ole kiinnostunut siitä mitä minulle kuuluu”</i>	Lapsinäkökulma-blogi https://lapsinakokulma.wordpress.com/2018/03/22/opettaja-ei-ole-kiinnostunut-siita-mita-minulle-kuuluu/
Honkanen, Kati	
<i>Lapsivaikutusten arviointi haastaa perinteistä päätöksentekoa</i>	Maakunta- ja soteuudistus, Muutoksessa-blogi https://alueuudistus.fi/blogi/-/blogs/lapsivaikutusten-arviointi-haastaa-perinteista-paatoksentekoa
Honkanen, Kati	